

- **אביבה אבן זהר** - כאישה וכאמנית בוחנת אביבה אבן זהר נושאים חברתיים ומגדריים. היא משתמשת בצילום ככלי ביקורתי ובאמצעותו מביטה על יחס החברה אל קבוצות מיעוט ובעיקר אל נשים. הצילום שלה משקף מטענים תרבותיים, תהליכים חברתיים ואידיאולוגיים המתחוללים בתרבות ובחברה, וכך היא בוחנת את הדרך בה קבוצות מיעוט חוות את הקיום. אבן זהר עושה שימוש באמנות תוך שהיא נכנסת באמצעות הצילום אל תוך מסע אסטראלי המורכב מדמויות שונות המייצגות פנים שונות של זהותה ושל עמדותיה ובתערוכה זו הן מייצגות את יחסה לפריפריה, החל מעקרת הבית הבורחת ממציאות בנאלית אל עבר עולם הדמיון תוך הסחת דעת נפשית וכלה בדמות החייל, שמעצם הגדרתו נמצא בחזית, בעורף, אך בתערוכה זו מופיע לצד פרסומת המייצגת סימבולית את המרכז.
- **אהרון קריצר** - מתמקד בתערוכה זו במחול פריפריאלי, בסדרת צילומים אותה הוא מכנה "מחול שוליים". לצד הבלט הקלאסי ולצד יצירות המחול המודרני הממוסדות אותם נוכל לראות ולחוות באולמות המרכזיים של הערים הגדולות, מתקיימת סצנת מחול שלא זוכה להכרה מוסדית כספית ותרבותית. בסדרת הדימויים המוצגת בתערוכה זו מביא אהרון קריצר מעט מזעיר מתוך אותן יצירות 'נסתרות' לקהל המיין-סטרימי. זו הזדמנות לתת עוד 'במה קטנה' ליוצרים הללו, וזו הזמנה לך הצופה, לצאת מהקונבנציה ולבדוק את הפריפריה האומנותית – מחולית. יש שם דברים העשויים להרטיט את ליבך. העבודות נעשו מתוך הערכה גדולה ליוצרים הללו, העושים לילות כימים בשם האמנות ושלא על מנת לקבל שכר.
- **אלינורה שוורץ** - האמנית אלינורה שוורץ מתייחסת אל המושג "פריפריה" כמייצג פער כלשהו, כזה המדבר על אי שוויון בין שוליים למרכז. היא תופשת פער זה כמתסכל וכחונק. השוליים, היא מסבירה, הם מחוץ לגוף הרשמי, שוליים שאולי נועדו למחיקה, לצנזורה. אלינורה שוורץ מתעניינת בסוגיית ההיררכיה והכוח בין המגדרים, הפער שבין איזור השוליים שמבחינתה הם ייצוג של האישה, לבין איזור המרכז- הנתפש כייצוג של הגבר. כאשר חרדית שחוותה נישואין מעיקים היא מציגה בתערוכה זו כמה יצירות. דימוי הצוואר, הנתפש כאזור שוליים (בין הראש לגוף: בין הרציונל לבין הרגש) מועד לחניקה ולמוות. דימוי האישה בשקית מייצג סוג של חיפצון: האשה אף נמצאת בשולי השקית (פניה כשולי הקדרה...). הדמות העטופה בגרביונים מייצגת ביתר שאת הרגשה של היות השוליים הנחנקים והמצונזרים, זוהי זהות של שוליים.
- **ארנה ל. ברוק** - מצלמת ומתארת את השינויים המהירים שהתחוללו בנוף של עמק יזרעאל ובאזור הגליל התחתון בראשית שנות התשעים. מקומות בהן התגוררה משך שנים רבות. ארנה ל. ברוק מביטה על תנופת הפיתוח והבנייה שהתחוללה באזור, על קצב בנייתם של קניונים חדשים ששינו את פני הנוף הן מנטאלית והן פיזית בהביאם השפעות תרבותיות, חברתיות וכלכליות חדשות. כך הפך מקום שהיה כפרי וחקלאי לאחר. הנוף המשתנה הביא עמו תפישות עולם חדשות. העבודות של ארנה מבקשות להאיר באור בקורתי את בנייתם של הקניונים ששינו את המרקם ואת הצביון המקומי והכפרי. שינויים אלו גררו עמם שינוי בתודעה, בסדרי העדיפויות, בנורמות ובאידיאולוגיות שהיו מקובלות עד לאותו זמן.
- **גדליהו הורטיג** - עבר לגור בפריפריה לאחר שנים רבות של מגורים במרכז. הוא החל לצייר בשנים האחרונות כאוטודידקט, כחלק מתהליך אותו הוא עובר. בציוריו הוא מנסה לתאר את זווית הראיה האישית שלו כלפי סוגיות שונות ובנושאים שונים. בין הנושאים העומדים במרכז עבודותיו מופיעים הפכים משלימים. בתערוכה זו מופיע עימות בין שני כוחות מנוגדים: טבע מול תרבות: פריפריה מול מרכז. גדליהו הורטיג טוען כי עצם קיומו של כוח אחד מגדיר את הכוח השני. האומנות שלו מאפשרת להפוך את הפריפריאלי לחלק לגיטימי ועל ידי כך להוסיף את גווניו הייחודיים.

- **גילה מילר** - מספרת כי בילדותה חלמה כי כשתבגר תעבור לגור בקיבוץ, כזה רחוק ממרכז הארץ. בנעוריה התחלף החלום לכמיהה אל העיר הגדולה. לימים קבעה את מקום מגוריה בין שתי ערים גדולות ירושלים ותל אביב, והיא נעה ביניהן. שתי הערים מייצגות סוג של מרכז עבודה והעיר בה היא מתגוררת היא בחזקת "חן המקום על יושביו". בתערוכה זו מציגה מילר עבודות המשלבות בין מגוון חומרים וטכניקות. מצע העבודות – מפיות אוכל מבד, הדפס חיתוך העץ המודפס על בד במקום על נייר, ציור בצבעי אקריליק, תפירה ורקמה במגוון חוטים. תכני העבודה עוסקים בזהות ובזיכרון. הדימויים המופיעים במרחב ההדפס נלקחו מצילומים או מחפצים ביתיים בעלי משמעות אישית, צמח האבוקדו על שורשיו החשופים והקקטוס המלווים את היצירות הינם צמחים פשוטים אך ניתן למצוא בהם חן בעיקר בעיני מגדלם. עבודותיה מציעות מבט אחר אל החומרים ואל הטכניקות המשתלבות והיוצרות את מארג העבודות הנעות ללא הכרעה בין פריפריה למרכז אלא רק כ"חן המקום על יושביו".

- **דניאל קמחי** - מצלם בנגב כמה דימויים לתערוכה זו: באחת מעבודותיו הוא מתייחס לנגישות הפוטנציאלית שאמורה להתקיים משעה שישתפרו שירותי הרכבת ותושבי הפריפריה יגיעו בקלות למרכז. לדידו, הדברים נותרו ברמת העיקרון, שכן הרכבת טרם יצאה אל עבר היעד וספק אם אי פעם תצא. הרכבת כסמל לנגישות ולגישור על פני פערים במרחב אמורה לייצג גם גישור על פני פערים בכל התחומים, לאו דווקא התחום הגיאוגרפי, אך דומה כי רצון יש אך מימוש איין. בצילומיו האחרים קמחי מציג זווית יותר אופטימית: כך למשל בתמונה "ריקוד סולו בסטודיו" הוא מצביע על העובדה שעבור כל אדם באשר הוא אדם המרכז נמצא היכן שהוא נמצא, כמו הילדה הרוקדת בחצר ביתה.

- **הילה לוצקי שפירא** - התמונות של הילה לוצקי שפירא צולמו בפריפריה, רחוק מהמרכז, אבל לא רחוק מהבניינים ומהאספלט. היופי בפריפריה הוא שבמרחק קצר מהבית אפשר למצוא טבע קסום שהנדל"ן טרם כבש אותו היא טוענת. בטבע הזה אוהבת הילה לוצקי שפירא להסתובב ולצלם. הצילום מאפשר לה להעביר חלק מהיופי ומהשקט שנמצא במרחק נגיעה ממנה אל התמונה ומשם אל הצופים. לדידה, כיום, כדי לחוות טבע וכדי לראות טבע יש צורך להתרחק יותר ויותר, בגלל בניה מתפתחת, בגלל כבישים שנסללים ובגלל הקדמה ככלל. הילה לוצקי שפירא כמו מתעדת בתמונותיה את הטבע הנדחק לשוליים. מבחינתה, ניתן עדין למצוא כיום פינות חמד בקרבת הערים, אבל אין הבטחה כי אלו יישארו לאורך זמן, ולכן חשוב לה לתעד ולשמר פינות חמד אלו.

- **זהבה לופו** - מתגוררת בפריפריה במודיעין כבר 17 שנים. לדידה, לאחר שנים ארוכות של מגורים במרכז היא עזבה את הרעש לטובת השקט ולטובת הנופים המחבקים של הפריפריה. הדבר ניכר באמנות הציירת שנשארת רעננה ותוססת ומאפשרת לה מרחב יצירה בדינאמיקה ובקצב חיים אחר. זהבה לופו משתמשת בפורמטים גדולים חובקי עולם והצבעוניות ביצירות מבטאת אופק חדש. החיים במקום בעל אופי מיוחד שכזה מאפשרים לה להביא את המיטב שבה אל יצירתה, לחדד את כתב ידה המוכר ולהתרכז בעיקר.

- **טל זגורי** - עבר לפני שנים ספורות ממרכז הארץ (שם גדל והתחנך) אל ערד, ולפני חודשים ספורים עבר אל בית שאן. ביצירותיו חוזר מוטיב העיניים. הפריפריה, בהיותה רחוקה מן המרכז, מרוחקת גם מן העין הבוחנת של המיינסטרים ומהסטנדרטים החברתיים המקובלים במרכז הארץ. העובדה הזו משחררת במובן מסוים, אך כובלת במובנים אחרים. עניין נוסף שמשך את תשומת לבו של טל הוא כי במקומות המוגדרים כ"פריפריאליים", כמו בית שאן, אנשים נוטים לבחון יותר את שכניהם, וכי מקובל יותר ולגיטימי יותר לחדור לפרטיותו של הזולת. למתבונן התל אביבי הדבר יכול להתפש כסוג של הסגת גבול. טל חש אי נוחות מכך, ולדעתו אי נוחות זו באה לידי ביטוי בעבודה שקבלה את הכותרת "Eye eye" העין המרכזית, העין של היוצר, נשואה אל עבר הרקיע, אל הכוכבים (שלדעתו נראים בבית שאן הרבה יותר

ברור מאשר בת"א), בעוד שהיא מוקפת ב"לכלוך" (הפיזי והסימבולי), הנלווה לתחושת העיניים הבוחנות שתושב חדש בפריפריה חווה מצד שכניו.

- **יגאל אברהמוב** - צלם את עמק יזרעאל, מקום הנתפש כפריפריה. המקום טעון גם בזיכרונות על ראשית ההתיישבות הציונית בזמנו. עמק יזרעאל כפי שיגאל אברהמוב תופש אותו הוא מצד אחד אזור חקלאי ירוק ויפה, מאידך המדובר במקום בו מתנהלת מלחמה יום יומית לשימור הקיים מבחינה כלכלית, חברתית, ערכית וביטחונית. בתצלומים שלו מנסה אברהמוב לבחון במבט מבפנים מה קורה בעמק, תוך התמקדות בשלוש נקודות מבט: הוא מצלם מחדר הביטחון שנבנה בתחילת המאה העשרים ואינו עוד בשימוש, מבט נוסף של המצלמה מתעכב על המחסן החקלאי המתפורר ומבט אחרון הוא מהמשרד במפעל שננטש זה לא כבר. כל נקודות המבט האלו המתועדות במצלמתו משקפות לדידו את השינויים העוברים על העמק ומשקפים את השינויים בחברה.

- **יפעת אלוק** - גרה ויוצרת בחדרה. היא מתארת בציוריה מצבים ואנשים בסצנות יומיומיות, מתוך מבט חודר המנסה לחשוף את הסיפור הנסתר מהעין. הציור של יפעת מבקש להאיר פינות נסתרות ואנשים רגילים ולהבליט אותם. כך הפריפריאלי והשולי הופך למרכזי ולמוקד הנושא בציוריה.

- **מירה ארנון** - גרה בעומר. לכאורה בדרום הארץ, לכאורה בפריפריה. האמנית מציגה בעבודותיה סוג של התלבטות בין היות במרכז לבין היות בשוליים. ביצירות המוצגות בתערוכה זו היא מתייחסת אל הנשיות עצמה כאל סוג של פריפריאליות. הנשים המופיעות בתערוכה מתחברות כולן עם סביבתן ומשתלבות בה ומבחינה זו הן אינן מייצגות פריפריה אך מצד שני חלקן מוצגות חצי שקופות תרתי משמע. באמצעים אלו חושפת האמנית את הרהוריה אודות הנשיות במאה ה-21 ועד מתי זו תמשיך להיות פריפריאלית ו"חצי שקופה". היצירות משקפות צלילה אל נבכי הנפש ומייצגות פריפריה מנטאלית ולא דווקא גיאוגרפית. מירה ארנון כמו מבשרת בציוריה את פתיחתו של עידן נשי. עידן בו יותר ויותר נשים נושאות את קולן או מציגות את יצירותיהן או מתבטאות בכל מדיום אפשרי. מהלך זה יאפשר ליותר ויותר נשים לצאת מהפריפריאליות המנטאלית שלהן ולעמוד סוף סוף במרכז. ההעלמות והשקיפות של הדמויות ביצירותיה מסמלות סוג של התאחדות ושל מיזוג עם כוחות הטבע והיקום.

- **ענת גרינברג** - מציירת בתערוכה זו חיילים. לכאורה, החייל מהווה חלק מנוף הפריפריה, נוף הגבול שעליו הוא אמור לשמור, אבל דמויות החיילים של ענת גרינברג הן פריפריאליות במובן נוסף אחר: הן נעדרות כוח ויכולת החלטה אפילו אם הדברים קשורים אליהם עצמם כשהתווית "רכוש צה"ל" שמקבל כל חייל בבקו"ם מתיקה את כושר ההחלטה מהאדם שהתגייס אל עבר הצבא שהפך לבעליו החוקיים. כך, באופן פרדוקסלי, דווקא החייל/ת הנושא/ת נשק מנוטרל/ת מנשקו המנטאלי והוא אינו אדון אפילו לעצמו.

- **ציפי צגלה** - רואה באמנות שלה סוג של פריפריה. היא מספרת כי במשך שנים רבות משנדרשה למלא בטפסים כלשהם את הסעיף-מקצוע- היא כתבה "ציירת" וחשה עקב כך אי נוחות כלשהי. כאילו הדבר לא נחשב בעיני החברה למקצוע מספיק רציני, וכי במקרה הטוב המדובר בתחביב בלתי מזיק... הפריפריה של ציפי צגלה היא עולם האמנות עצמו. עולם האמנות הפלסטית נמצא בתחתית הסולם ברשימת המקצועות המועדפים לטענתה. כך זה נתפס בחברה, במערכת החינוך ובהקצאת תקציבים במדינה. הסביבה הטבעית והמועדפת של הציירת, כלומר הפריפריה שלה, היא שדה האמנות, וזו מתרכזת בסטודיו, בגלריות ובמוזיאונים וכמו כן במרחב הציבורי. עבודותיה מציגות מקומות אלה. היצירות המופיעות בתערוכה זו מבטאות הלך רוח זה ואת האינטראקציה בין האמנית, ציוריה והסביבה וכל זאת מנקודת מבטה שלה.